

Dierziektebeleid moet uit de crisissfeer

Vrijwel iedereen in Nederland is het erover eens dat het beleid rond besmettelijke dierziekten zich meer moet richten op preventie en vaccinatie, in plaats van op ruiming. Ook het ministerie van LNV wil die slag graag maken, maar de betrokken Haagse beleidmakers zijn vooral goed in crisisbeheersing en slagen er in 'vredes-tijd' slecht in de knop echt om te zetten, blijkt uit een analyse van Wageningen UR.

drs. Gert van Maanen
Wageningen Universiteit en Researchcentrum

De dilemma's zijn groot", zegt Geert van der Peet, onderzoeker bij de Animal Sciences Group. Samen met onderzoeker Ferry Leenstra heeft Van der Peet een brede groep betrokkenen binnen en buiten het ministerie gevraagd naar de gewenste veranderingen in het diergezondheidsbeleid. "Alles moet simpeler, maar tegelijk verwachten bijvoorbeeld de productieveehouderij, hobbydierhouders en dierentuinen meer maatwerk. Iedereen roept om meer preventie, maar de betrokken ambtenaren zijn het merendeel van hun tijd bezig met bestrijding en met het verbeteren van crisis-draaiboeken. De grootste uitdaging voor het ministerie van LNV is om voortaan echt te leren schakelen tussen oorlog- en vreedestijd." De Nederlandse beleidslijn staat in grote lijnen verwoord in een *position paper* en is ingebracht bij de vormgeving van een samenhangend Europees diergezondheidsbeleid van de Europese Commissie, dat naar verwachting dit najaar haar beslag krijgt. De Nederlandse speerpunten zijn onder meer veel aandacht voor preventie en vaccinatie, een meer gedifferentieerde en risico-gebaseerde aanpak van dierziektebestrijding en een prominenter plaats voor dierenwelzijn.

Uitbraken

Het Nederlandse verlanglijstje moet in samenhang met het Brusselse beleid gezien worden, aldus Van der Peet. "De huidige aanpak bij ziekte-uitbraken, het ruimen van dieren, wordt nu vrijwel volledig door Brussel betaald. Die situatie blijft vast niet voortbestaan. De hamvraag is of ook andere landen het niet-vaccineren echt ter discussie willen stellen. In veel landen overheerst nog de gedachte dat een klein landje als Nederland met zo'n hoge veedichtheid de problemen over zichzelf afroept." Nederland is de afgelopen jaren getroffen door een groot aantal uitbraken van besmettelijke dierziekten: varkenspest, gekkekoelziekte

(BSE), mond- en klauwzeer (MKZ), vogelgriep (AI) en – het meest recent – het blauwtongvirus. Vooral de grootschalige ruiming van dieren hebben tot heftige maatschappelijke discussies geleid en de roep om vaccinatie ('enten') een serieuze kans gegeven. Uit de enquête en interviews van de Wageningse onderzoekers onder belanghebbenden ('uitvoerders' en 'gebruikers') blijkt dat er een breed draagvlak is voor 'echte preventie'. Vaccinatie wordt als volstrekt logisch gezien, al bestaan er in de veehouderij ook aarzelingen: zal dat de afzet van vlees buiten Europa bemoeilijken? "De huidige modellen voor dierziektebestrijding zijn te economisch gericht. Er moet worden gestreefd naar een meer integrale benadering, met een goede risicoanalyse en de maatschappelijke kosten moeten meegenomen worden in de afweging of een preventieve maatregel uitkan", aldus Van der Peet.

Differentiatie

Van der Peet benadrukt dat de belanghebbenden over het algemeen zeer tevreden zijn over de slagkracht van het ministerie van LNV bij ziekte-uitbraken. Ook ziet men een duidelijke verbetering in de communicatie met betrokkenen. Van der Peet: "Dat is opmerkelijk, want communicatie tijdens een crisis is lastig, dat doe je eigenlijk nooit goed. De belanghebbenden geven vrij breed aan dat ze zich serieus genomen voelen. Ze verwachten ook dat LNV een leidende rol neemt bij crisisbeheersing." Daarnaast zien de belanghebbenden graag maatwerk in het diergezondheidsbeleid voor verschillende groepen, zoals de commerciële dierhouderij, hobbydierhouderij, dierentuinen, natuurgrazers en wilde dieren. Een wens die volgens de onderzoekers op gespannen voet staat met een terugtrekkende overheid en minder en eenvoudiger regels. "Alles simpeler maken en tegelijk maatwerk leveren, dat is een lastige opgave", erkent Van der Peet. Een belangrijk kritiekpunt op het ministerie is

de hoge mobiliteit, waardoor het ambtenaren aan dossierkennis ontbreekt. Bij verschillende 'afnemers' leidt dit tot irritatie en frustratie. In dit kritiekpunt zit volgens Van der Peet de kern voor een oplossing. "Benut de kennis die bij verschillende externe partners aanwezig is. Dat geldt voor onderzoekers en dierenartsen, maar juist ook voor kritische partijen als hobbydierhouders. Je geeft ze verantwoordelijkheid en creëert dan tevens het gewenste tweerichtingsverkeer. Het vraagt van beide partijen een grote mentale stap: erkennen dat er een gedeelde verantwoordelijkheid is, niet alleen in 'oorlogstijd' bij een uitbraak, maar ook in vreedestijd", aldus Van der Peet.

Draagvlak

Opdrachtgever LNV krijgt via dit onderzoek een soort spiegel voorgehouden, erkent Mariëtte

Klein van de LNV-directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid. "We zijn niet echt geschrokken, het geschetste beeld is herkenbaar. Het is kritisch, want we wilden weten wat mensen over ons dachten. We zijn daarom heel content met het resultaat, omdat het helpt bij onze zoektocht naar maatschappelijk draagvlak", aldus Klein. De aanbevelingen voor de organisatie op het ministerie worden serieus opgepakt. Klein: "Onze bestrijdingsmachine is redelijk gelied. Op andere gebieden is meer werk aan de winkel. De aanbeveling om nieuwe verbindingen met de kennisinfrastructuur aan te gaan, vind ik heel interessant. We kunnen en hoeven niet zelf alles te weten, als we de kennis maar wel snel weten te vinden."

Bron: Wageningen Update

MAATWERK

Het diergezondheidsbeleid moet maatwerk leveren voor zowel commerciële dierhouderij, hobbydierhouderij, dierentuinen, natuurgrazers en wilde dieren.

Foto: Geesje Rotgers